

ВПЛИВ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЕКОНОМІЧНА, ЕКОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВІ

Євсєєва О.О., доктор економічних наук, професор,

член Громадської організації

«Міжнародна фундація освітян та науковців», м. Київ, Україна,

член Громадської організації

«Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів

обліково-контрольних дисциплін», м. Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2042-8277>

Головаш О.В., кандидат економічних наук, директор з економіки,

Товариство з обмеженою відповідальністю

«ГАЛЕОН», м. Харків, Україна-Болгарія

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1120-0505>

Циркулярна економіка є концепцією, спрямованою на побудову стійкої економічної системи через мінімізацію відходів, повторне використання ресурсів та забезпечення максимальної ефективності використання матеріалів. Вона суттєво впливає на сталий розвиток, зокрема на економічну, екологічну та соціальну складові [1].

Економічна складова циркулярної економіки полягає в оцінці її ризиків та можливостей.

Очевидні переваги циркулярної економіки не виключають потенціальні ризики упровадження циркулярної економіки як бізнес-моделі [2; 3]: зникнення компаній з лінійними бізнес-моделями та без урахування контексту на лінійних ринках має бути скасовано; високі інвестиційні витрати на перехід до «від колиски до колиски»; вищі витрати на матеріали та процеси в короткостроковій та середньостроковій перспективі; можливі нові ризики (здоров'я та безпека) у нових бізнес-сферах промисловості технічного обслуговування, відновлення та переробки.

В той же час можливості послідовної циркулярної економіки очевидні, якщо її реалізувати енергоефективним способом через [2; 3]: економію ресурсів, економію енергії, зменшення викидів парникових газів, збереження середовищ існування та екосистем, незалежність від імпорту сировини та більшу доступність сировини, зменшення (токсичних) відходів, створення нових робочих місць, просування інновацій у дизайні продукції, підвищення якості продукції та подовження терміну служби, довгострокове зниження витрат.

Економічні можливості вказують не лише на значні екологічні переваги для людей, такі як обмеження кліматичної кризи, збереження екосистем, зменшення забруднення повітря, ґрунту та води тощо. Вони також вказують на помітне зростання інновацій та величезний економічний потенціал, включаючи більші переваги для клієнтів. Крім того, існує низка соціальних аспектів, включаючи перспективу нових і, насамперед, стабільних робочих місць, а також зменшення попиту на проблемних джерелах сировини [3].

Економічний вплив циркулярної економіки полягає у [4]: зменшенні витрат (оптимізація використання ресурсів і зниження залежності від нових матеріалів дозволяє зменшити виробничі витрати); створенні нових ринків (переробка відходів, виробництво екологічних товарів і розвиток сервісів, таких як оренда чи обмін, стимулюють економічну активність); можливості залучення інновацій (розробка нових технологій і матеріалів для повторного використання сприяє інноваційному розвитку економіки).

Екологічний вплив циркулярної економіки полягає у [4]: зниженні споживання ресурсів (використання відновлюваних джерел енергії та вторинної сировини зменшує тиск на природні ресурси); скороченні кількості відходів (ефективна переробка та управління відходами дозволяє знизити їхній вплив на екосистеми); зменшенні викидів парникових газів (виробництво з використанням перероблених матеріалів і підвищення енергоефективності сприяють зменшенню викидів).

Соціальний вплив циркулярної економіки полягає у [4]: створенні нових робочих місць (розвиток секторів, пов'язаних із переробкою, ремонтом і екологічним дизайном, створює додаткові робочі місця); підвищенні якості життя (зменшення забруднення повітря, води та землі сприяє покращенню здоров'я населення); формуванні екологічної свідомості (просвітницькі кампанії та ініціативи сприяють формуванню відповідального ставлення до природи серед громадян).

Циркулярна економіка, як концепція, спрямована на мінімізацію відходів та максимальне використання ресурсів, є критично важливим елементом у досягненні цілей сталого розвитку. Така модель економіки зосереджена на принципах повторного використання, перероблення та відновлення, що дозволяє зменшити екологічний вплив людської діяльності та зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь. Запровадження циркулярної економіки не тільки допомагає у зменшенні негативного впливу на навколишнє середовище, але й стимулює економічне зростання шляхом створення нових робочих місць і розвитку інноваційних технологій. В Україні реалізація цієї

моделі зіптовхується із серйозними викликами, такими як тривала збройна агресія та недоліки в інституційній інфраструктурі. Відсутність ефективних механізмів регулювання та підтримки бізнесу у переході до циркулярних практик також ускладнює процес впровадження [5; 6].

Попри труднощі, що супроводжують реалізацію циркулярної економіки в умовах війни та економічної нестабільності, її імплементація є необхідною для досягнення сталого розвитку, вона є ключовим інструментом для досягнення цілей сталого розвитку та дозволяє економіці й суспільству розвиватися, мінімізуючи негативний вплив на природу та зберігаючи ресурси для майбутніх поколінь.

Література:

1. Циркулярна економіка: навчальний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» / Є.С. Цюман, В.І. Зюжон; Національний транспортний університет. Київ : НТУ, 2023. 133 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/371441064_CIRKULARNA_EKONOMIKA_NAVCALNIJ_POSIBNIK_Circular_Economy#fullTextFileContent (дата звернення: 29.01.2025).

2. Беттхойзер А. Циркулярна економіка та роль екологічних стандартів. URL: <https://www.dqsglobal.com/uk-ua/navchajtesya/blog/normi-i-standarti-ciklichnoyi-ekonomiki#was-ist> (дата звернення: 29.01.2025).

3. Ievsieieva O., Nazarenko I., Holovash O. The Influence of the Circular Economy Formation on the Change of the Railway Transport Business Model. *Transport Means 2024: Sustainability: Research and Solutions: Proceedings of the 28th International Scientific Conference* (October 02-04, 2024, Hybrid Conference, Kaunas, Lithuania), Kaunas University of Technology. – Kaunas: Publishing House Technologija, 2024, e.book, pp. 305-311. DOI: <https://doi.org/10.5755/e01.2351-7034>

4. Циркулярна економіка: як новий спосіб господарювання в умовах цифрової трансформації: колективна монографія / За науковою ред. к.е.н., доц. Татомір І.Л., к.е.н., доц. Квасний А.Г. Трускавець : ПОСВІТ, 2021, 124 с. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36401/113480.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (дата звернення: 29.01.2025).

5. Євсєєва О.О., Головаш О.В. Аналіз можливостей реалізації концепцій логістики в умовах циркулярної економіки. *Функціонування суб'єктів економічної діяльності: проблеми, перспективи, можливості розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), Харків, 21-22 листопада 2024 р. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2024. С. 52-54.

6. Білорусько Т.Ю. Циркулярна економіка в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. С. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-52>